

Markedsudsigterne for mælk og mejeriprodukter frem mod 2021

OECD-FAO har netop offentliggjort deres årlige 10 års udsigt for fødevareproduktionen herunder også mælkeproduktionen. Prognosen forudsiger stigende nominelle priser fra 2014 og fremefter, men også udsving i priserne.

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Sammendrag

OECD-FAO har netop offentliggjort deres årlige 10 års udsigt for fødevareproduktionen herunder også mælkeproduktionen. Prognosen forudsiger stigende nominelle priser fra 2014 og fremefter, men også udsving i priserne. Mælkeproduktionen ventes at stige, især forventes de græsbaseerede systemer at få konkurrencemæssige fordele. Efterspørgslen ventes ligeledes at stige både som følge af befolknings- tilvækst, øget indtjening, ændringer i kosten, flere kvinder på arbejdsmarkedet, urbanisering og tilstedeværelsen af store internationale selskaber i udviklingslandene. Handlen med mejeriprodukter er steget og forventes fortsat at stige. New Zealand dominerer allerede i dag verdensmarkedet for sødmælkepulver og smør og forventes at styrke sin position yderligere de kommende år. EU's andel af verdensmarkedet er skrumpet og forventes fortsat at skrumpes.

Mælkeproduktionen vokser især i udviklingslandene

Mælkeproduktionen i verden forventes at vokse med 2% p.a. frem mod 2021, og det er næsten det samme som de seneste 10 år, hvor væksten var 2,1% p.a. En stor del af væksten – ca. 70% – vil ske i udviklingslandene – ikke mindst i Indien og Kina. Alene de to lande vil udgøre 40% af væksten i produktionen. Det forventes derudover, at mælkeproduktionen i udviklingslandene efter 2013 vil være større end i de udviklede lande.

På helt kort sigt frem mod 2014 forventes det, at produktionen vil tilpasse sig de lidt lavere mælkepriser, ligesom vejrforholdene forventes at vende tilbage til lidt mere normale tilstande i forhold til 2011, som var karakteriseret ved særdeles gode vejrforhold for mælkeproduktionen.

Væksten i mælkeproduktionen ventes på lidt længere sigt at være drevet af: Politiske forhold, relationen mellem mælkepriser og foderpriser, konkurrence om foder, jord og vand samt miljømæssige begrænsninger. Som følge af de høje energipriser og høje foderpriser forventes det, at de græsbaseerede produktionssystemer, som dem i Oceanien og Sydamerika, vil styrke deres konkurrencemæssige fordele.

Væksten i bestanden af mælkeproducerende dyr ventes at aftage i udviklingslandene, mens nedgangen i bestanden i de udviklede lande ventes dæmpet.

Forventninger til udviklingen i produktion blandt de store lande

Mælkeproduktionen ventes at fortsætte med at stige i **New Zealand**. Stigningen ventes at blive på 2,4% p.a., hvilket er en smule lavere i forhold til det seneste 10 år. Produktionen stiger som følge af omlægning af andre produktionsgrene (kødkvæg og får) til mælkeproduktion og som følge af en større malkekobestand samt stigende produktivitet både pr. ko og pr. ha.

I **Australien** forventes produktionen, efter nogle år med tørke, også at stige. På kort sigt er væksten i bestanden af malkekøer dog begrænset af mangel på opdræt. Under forudsætning af en produktivitetsstigning i køernes ydelse forventes produktionen i Australien at stige med 1,2% i prognoseperioden.

I **EU** var der tørke mange steder i 2011, men til trods for det, og ikke mindst som følge af gode prisforhold, steg produktionen til 151 mia. kg i 2011 efter flere år med fald i produktionen. OECD-FAO forventer, at produktionen i de østeuropæiske lande (EU12) i 2014/15 vil være 20% lavere end landenes kvote. I hele EU ventes produktionen at stige med 0,5% p.a. i prognoseperioden drevet af en højere ydelse pr. ko og som følge af, at nedgangen i bestanden af malkekøer ventes dæmpet efter 2015, hvor kvoterne forsvinder.

I **USA** steg produktionen med 1,7% i 2011, også her var gode prisforhold årsag til den stigende produktion. Mælkeproduktionen forventes at vokse med 1,6% om året i prognoseperioden til trods for, at antallet af bedrifter ventes at falde. Den stigende produktion ventes således drevet af nye investeringer, størrelsesøkonomi og bedre management.

Rusland var i 90'erne præget af en meget stor nedgang i produktionen, således faldt produktion og forbrug med 60%! Drevet af stigende indkomster steg forbruget i det forgangne tiår, dog uden at produktionen kunne følge med i samme takt, og Rusland blev nettoimportør. Rusland ønskede at øge produktionen og har derfor støttet import af avlsdyr og investeringer i mælkeproduktionen. Produktionen var i 2011 ramt af tørke, men det forventes, at produktionen vil stige med 1,6% om året i prognoseperioden frem mod 2021 både som følge af en stigning i køernes ydelse og en aftagende nedgang i bestanden af malkekøer. Desuden forventes det, at Ruslands optagelse i WTO vil føre til en omdannelse og modernisering af mælkesektoren som følge af flere investeringer og en bedre integration med de globale markeder.

I **Latinamerika** førte høje priser og særdeles gode vejrforhold til, at mælkeproduktionen steg med 10% i **Argentina**, og det var rekord for den argentinske mælkeproduktion. Det forventes, at bedre afkast, investeringer, forbedrede størrelsesøkonomiske gevinster og forbedret management vil føre til stigende mælkeproduktion i Argentina. Det forventes således, at mælkeproduktionen vil stige med 3,4% p.a. i løbet af prognoseperioden. Til sammenligning ventes produktionen i **Brasilien** at vokse med 1,7% p.a. både som følge af robuste priser og en hjemlig efterspørgsel og som følge af udviklingsprogrammer. Disse forventes at ville føre til en stigning i produktiviteten både gennem avl og gennem forbedret græsmarksstyring. Endelig ventes produktionen i **Mexico** at vokse med 0,5% p.a., som følge af modernisering af sektoren i form af bedre infrastruktur og bedre genetik. Begge forhold støttes af den mexicanske regering.

I **Kina** ventes produktionen at vokse med 3% p.a. frem mod 2021. Det er noget mindre sammenlignet med de forgangne 10 år. Væksten i den kinesiske mælkeproduktion har været meget kraftig, og den kraftige tilvækst tillod profitsøgende mellemhånd, uden nogen som helst baggrund i mælkeproduktion, at komme ind i værdikæden. Det førte bl.a. til melamin skandalen. Siden da har den kinesiske regering taget initiativ til at ændre strukturen i mælkesektoren og forbedre fødevaresikkerheden og kvaliteten af den kinesiske produktion med henblik på at genopbygge forbrugernes tillid til de hjemlige produkter. I **Indien** ventes produktionen at vokse med 3,4% p.a., mens væksten i **Pakistan** ventes på 1,9% p.a.. Begge lande har, modsat Kina, en lang tradition for mælkeproduktion. Indien er verdens største mælkeproducerende land.

I **Ægypten**, **Algeriet** og **Saudi-Arabien** ventes produktionen at stige med 1,5%-2,5%, også her ventes produktionen at reagere på en stigende hjemlig efterspørgsel.

EU og USA producerer ost

Produktion af sødmælkspulver forventes at blive den hurtigst voksende produktgruppe efterfulgt af friske mejeriprodukter, som er langt den største aftager af rå mælk. Markedet for friske produkter forventes at forblive dynamisk som følge af en større produktion af syrnede produkter. Sammenlignet med produktionen i 2009-2011 ventes produktionen i prognoseperioden at vokse med 32% for sødmælkspulver, mens friske produkter ventes at vokse med 26%, smør med 24% og skummetmælkspulver 23%. Osteproduktionen ventes at vokse med 19%. Osten produceres i helt overvejende grad i EU og USA. Således står EU for 44% af verdens osteproduktion, mens USA står for 23%. Dernæst følger Brasilien og Argentina, som kun står for tilsammen 7% af verdens produktion af ost. Produktionen af ost i disse to lande ventes at vokse med 1,7% om året i prognoseperioden.

Stærk stigende efterspørgsel i udviklingslandene

I de udviklede lande, som EU og Nordamerika, stiger efterspørgslen efter mejeriprodukter kun moderat, når der ses bort fra efterspørgslen efter ost, som ventes at vokse med 15% i prognoseperioden. I udviklingsregionerne kan efterspørgslen efter mejeriprodukter stige med 30% i perioden. Mejeriprodukter er den produktgruppe af alle, som udviser størst vækst både i produktion og efterspørgsel i perioden.

Forbruget af mejeriprodukter varierer kraftigt mellem lande/regioner. Således er forbruget pr. indbygger i Europa og Nordamerika dobbelt så højt som i andre lande. Væksten i forbruget ventes i Europa og Nordamerika at blive på 5%. Til sammenligning ventes produktionen i Asien at stige med 22% og 13% i Latinamerika. Ligeledes ventes væksten i forbruget også at være stærk i Nordafrika og Mellemøsten.

Forbruget af mejeriprodukter varierer ikke alene målt i mælkeækvivalenter. Således spises langt størsteparten af den producerede ost (75%) i Europa og Nordamerika, hvor det årlige forbrug er over 15 kg pr. person. Til sammenligning er osteforbruget kun 0,9 kg pr. person i udviklingslandene. Til gengæld forbruges 85% af det producerede sødmælkspulver i udviklingslandene. Forskellene drives af forskelle i indtjening, produktgenskaber og forskelle i kost.

Befolkningstilvækst og stigende indkomst sammen med mejeriprodukternes stigende popularitet, ikke mindst blandt forbrugere i udviklingslandene, er nøgleårsager til en stærk efterspørgsel efter mejeriprodukter på mellemlang sigt. Derudover fortsætter efterspørgslen med at være påvirket af tilstedeværelsen af detailhandelskæder og multinationale selskaber i disse lande, idet de fremmer forbrugernes adgang til produkterne. Endvidere støttes forbruget af statslige programmer såsom skolemælk. Endelig er forbruget af mejeriprodukter også i stigende grad påvirket af den større variation i valget af kost, stigende opmærksomhed overfor kostens ernærings- og sundhedsmæssige betydning, ligesom større opmærksomhed overfor dyrevelfærd og miljømæssige forhold også har betydning for efterspørgslen.

Få aktører dominerer eksporten af mejeriprodukter

Den internationale handel med mejeriprodukter har ændret sig enormt de *seneste 10 år*. Væk er interventionssystemer og eksportstøtte, handlen er i dag mere påvirket af regionale udviklinger og store mejeriselskabers strategiske beslutninger. Handlen med mejeriprodukter er vokset og fortsætter med at vokse de kommende år. EU var tidligere en stor eksportør. Sådant er det ikke længere. I 2011 havde EU 11% af markedet for smør, 18% af markedet for skummetmælkspulver, 21% af markedet for sødmælkspulver og 28% af markedet for ost. Til sammenligning var disse markedsandele 50-60% i 80'erne.

Der tegner sig et billede af, at forskellige regioner dominerer de forskellige produktområder. New Zealand er helt dominerende med hensyn til eksport af sødmælkspulver og ventes at stå for over halvdelen af verdens eksport af sødmælkspulver ved slutningen af prognoseperioden. USA dominerer sammen med New Zealand eksporten af skummetmælkspulver, og EU dominerer osteeksporten.

Importen af mejeriprodukter mere fragmenteret

Importen af mejeriprodukter er mere fragmenteret end eksporten, hvor de store importlande står for mindre end halvdelen af importen. Rusland forventes at blive en nøgleimportør af ost. Japan, Saudi-Arabien og USA forventes også at forblive vigtige importører. Selvom USA er en betydende oste eksportør, importeres der samtidig store mængder ost fra EU. Rusland har tidligere været en vigtig importør af smør, men importen er faldet og forventes fortsat at falde frem mod 2021. Til gengæld forudser OECD-FAO, at Nordafrika og Mellemøsten vil være vigtige importører af smør, og da markedet for smør ventes at være "tyndt", vil enhver ustabilitet i dette område få stor betydning for smørmarkedet i prognoseperioden. Kina er med 16% den største enkeltstående importør af sødmælkspulver. Algeriet kommer dernæst med en import på 10%. På det seneste har Kina også øget importen af skummetmælkspulver, som skal gå til produktion af modernælkserstatning. Stigende indtjening, voksende appetit på mejeriprodukter, bekymring for fødevarer sikkerhed, stigende urbanisering og en større andel af kvinderne på arbejdsmarkedet gør, at OECD-FAO forventer, at importen af mælkepulver vil fortsætte med at være høj. Derudover ventes den kinesiske import af vallepulver at stige med 6% om året. Valle bliver brugt som et billigere alternativ til mælkepulver og som en proteinkilde.

Stigende men volatile priser

Prisen på mejeriprodukter faldt kraftigt i 2009 oven på finanskrisen i 2008, men priserne er siden steget i både 2010 og begyndelsen af 2011 godt hjulpet af import af mælkepulver i Sydøstasien, Mexico og Nordafrika. Især Kina er fortsat med til at understøtte markedet gennem stigende efterspørgsel, som er drevet af en stadig stigende indkomst hos forbrugerne. Efterspørgslen fortsætter ved at løbe foran den hjemmelige produktion, som fortsat er præget af udfordringer med fødevarer sikkerheden.

Selvom priserne er faldet, forventer OECD-FAO på ingen måde, at priserne vil falde så meget, som man så i 2009. Dertil er efterspørgslen fra udviklingslandene for stor. OECD-FAO forventer, efter et prisfald oven på pristoppen i 2011, at priserne på mejeriprodukter vil stige med 2% p.a. fra 2014 og frem mod 2021. I reale termer vil prisudviklingen være relativ flad, men niveaumæssigt noget over det forgangne tiår.

Der vil komme udsving i priserne, fordi det fortsat kun er en lille del af produktionen, som omsættes på verdensmarkedet og som følge af, at dette er præget af få store aktører. Ikke mindst New Zealand på udbudssiden og Kina på importsiden. Smørprisen ventes at ligge hele 30% højere. Årsagen til den store stigning i smørprisen skal ses i lyset af stigende energipriser, som også smitter af på andre fedtstoffer og vegetabiliske olier. Der forventes ikke samme fremgang i ostepriserne, omend prisen på ost fortsat forventes at ligge højere end på smør i prognoseperioden. Det forventes, at ostepriserne vil ligge 6% højere sammenlignet med gennemsnit de forudgående 10 år. Ost ses i stigende grad som et bulk produkt, som ofte anvendes som ingrediens i fastfood produkter og "ready to eat" produkter, omend nogle producenter også satser på innovation og dermed forbedrede traditionelle sortimenter og specialoste.

Variationer vil forekomme i løbet af prognoseperioden

Udviklingen vil næppe være helt så stabil henover perioden, som prognosen kan give indtryk af. Der kan komme betydelige udsving i de enkelte år. Tørke kan påvirke produktionen og føre til højere priser. Den økonomiske vækst kan være mindre end forudsat og dermed reducere efterspørgslen og dæmpe prisudviklingen. Udviklingen i oliepriserne kan påvirke handelsmønstrene og de komparative fordele mellem aktørerne. Højere oliepriser påvirker produktionen gennem højere omkostninger til energi. Det vil især påvirke de kapitalintensive systemer, ligesom højere oliepriser også vil påvirke prisen på kraftfoder. Høje oliepriser vil alt andet lige favorisere de mere græsbaseerede systemer.